

Nr 46.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1945 kl. 11 fm.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1946 i anledning av folkräkningen den 31 december 1945.

I en den 4 maj 1945 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 299, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1946 i anledning av folkräkningen den 31 december 1945.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

*Det i § 4 mom. 5 förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning lämnade medgivandet för allmoge och mindre skrivkunniga på landsbygden att antingen själva eller genom annan uppgiftspliktig person muntligen meddela sina uppgifter skall icke äga tillämpning vid mantalsskrivningen för år 1946.

2 §.

Uppgift till mantalsskrivning (mantalsuppgift) skall av envar uppgiftspliktig person avgivas enligt formulär, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid mantalsskrivningen skall tillika i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer avgivas särskild för folkräkningen avsedd uppgift (folkräkningsuppgift) enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär.

Därest så befinnes erforderligt äger statistiska centralbyrån förordna, att mantalsuppgift skall lämnas i två exemplar.

Mantals- och folkräkningsuppgifter må lämnas i slutet konvolut, försett

med anteckning om att konvolutet innehåller sådana uppgifter samt om namn å den eller de personer uppgifterna avse.

3 §.

Blanketter till mantals- och folkräkningsuppgifter skola kostnadsfritt på lämpliga platser tillhandahållas de uppgiftspliktiga i stad genom magistratens eller kommunalborgmästarens och å landet genom kommunalnämndens försorg.

Det åligger statistiska centralbyrån att låta trycka samt efter rekvisition kostnadsfritt tillställa vederbörande erforderligt antal blanketter. Rekvisition av blanketter skall vara statistiska centralbyrån tillhanda senast den 1 augusti 1945.

4 §.

I städer, köpingar och municipalsamhällen skola mantals- och folkräkningsuppgifterna för de inom samma fastighet boende eller eljest där uppgiftspliktiga insamlas av fastighetsägaren eller den hans egendom brukar eller förestår. Det åligger denne att tillse, att uppgifter avlämnas för samtliga uppgiftsskyldiga inom fastigheten samt att, därest uppgift är uppenbarligen oriktig eller ofullständig, föranstalta om dess rättande eller fullständigande; dock att, där uppgift är inlagd i slutet konvolut, granskning samt rättelse eller fullständigande må ske endast av anteckningarna å konvolutet.

5 §.

Uppgifterna skola i städer, köpingar och municipalsamhällen av fastighetsägaren eller den hans egendom brukar eller förestår samt å andra orter av den uppgiftspliktige avlämnas till vederbörande kommunalombud eller till granskningsnämnd, som omförmåles i 8 §, senast åtta dagar före för-skrivning (husförhör), varom stadgas i § 34 förordningen den 3 december 1915 angående kyrkoböckers förande.

Försummar någon att fullgöra vad honom enligt första stycket åligger, vare påföljd, som i § 35 mom. 1 sistnämnda förordning sägs; dock skall vad där stadgas angående befogenhet för pastor i stället avse granskningsnämnd.

6 §.

Det åligger pastor att minst fjorton dagar före för-skrivning (husförhör) kungöra tid och plats för förrättningen.

7 §.

Länsstyrelsen skall för varje kommun fastställa antalet av de i § 7 mom. 1 mantalsskrivningsförordningen omförmälda kommunalombuden under iakttagande av att minst ett ombud bör finnas för varje påbörjat 500-tal av kommunens invånarantal, därest icke länsstyrelsen på grund av särskilda omständigheter anser antalet böra bestämmas efter annan grund. I intet fall må dock ombudens antal för någon kommun understiga två.

Innan val av ombud sker, skall, därest icke med hänsyn till kommunens invånarantal distriktsindelning anses obehövlig, den väljande myndigheten hava beslutat om kommunens indelande i folkräkningsdistrikt. Distrikten skola till antal och omfattning så bestämmas, att det arbete, som jämlikt 9 § åvilar granskningsnämnd, kan bedrivas på ändamålsenligt sätt. Över förslag till distriktsindelning må pastor beredas tillfälle yttra sig.

Pastor i envar till kommunen hörande församling skall i god tid före valet avgiva förslag å personer, lämpliga att utses till ombud.

Valet av ombud skall hava ägt rum före den 1 oktober 1945.

Förslag, som avses i § 2 mom. 1 mantalsskrivningsförordningen, skola avgivas före den 15 augusti 1945, och däri omförmäld kungörelse skall, under iakttagande av vad i nämnda författningsrum därom i övrigt stadgas, före den 15 september 1945 uppläsas i kyrkan.

8 §.

Inom varje kommun skall bildas en granskningsnämnd, som har till uppgift att biträda vid upprättandet och insamlingen av mantals- ävensom folkräkningsuppgifterna samt att svara för att erforderlig granskning och rättelse av dessa uppgifter kommer till stånd.

Ledamöter i granskningsnämnd skola vara pastor i envar till kommunen hörande församling eller av honom utsedd annan prästman i församlingen, mantalsskrivningsförrättaren eller ett av honom utsett ombud samt kommunalombuden. Den myndighet, som utövar kommunens beslutanderätt, utser pastor eller annan ledamot i nämnden, vilken äger förtrogenhet med kyrklig eller civil folkbokföring, att såsom ordförande kalla till sammanträde och leda nämndens arbete.

Granskningsnämnd äger uppdraga åt särskilda ledamöter att inom kommunen i dess helhet eller inom visst folkräkningsdistrikt fullgöra sådant nämnden åvilande arbete, som icke kräver gemensam handläggning.

Statistiska centralbyrån utfärdar instruktion för granskningsnämnd med närmare anvisningar angående nämndens arbetsuppgifter.

Mantalsskrivningsförrättare har att tillhandagå nämnden med råd och anvisningar samt äger, även om han icke själv är ledamot av nämnden, rätt att deltaga i nämndens sammanträden.

9 §.

Granskningsnämnd åligger särskilt:

att biträda med distribution av uppgiftsblanketter samt tillse, att uppgifterna avgivas å vederbörligt formulär;

att såvitt möjligt föranstalta därom, att skrivhjälpsexpeditioner (insamlingsställen) till erforderligt antal anordnas inom kommunen, att å tider, som på lämpligt sätt kungjorts, tillhandagå allmänheten vid uppgiftspliktens fullgörande samt att även eljest biträda vid formulärens ifyllande och underlätta insamlingen av uppgifterna;

att genom noggrann granskning av de avgivna uppgifterna och jämförelse med annat tillgängligt uppgiftsmaterial, bland annat församlingsboken, varur pastor tillhandahåller nämnden för sådant ändamål erforderliga upplysningar, verkställa en översyn av folkbokföringsuppgifterna;

att, därest vid granskningen felaktigheter och ofullständigheter i uppgifterna påträffas, föranstalta om erforderlig rättelse och komplettering;

att med de uppgifter, varöver nämnden förfogar, tillhandagå pastor vid fullgörandet av honom åvilande skyldighet att rätta och komplettera församlingsboken; samt

att efter avslutat arbete och senast vid mantalsskrivningen överlämna mantals- ävensom folkräkningsuppgifterna till mantalsskrivningsförrättaren.

10 §.

Mantalsskrivningsförrättaren skall, så snart omständigheterna medgiva och senast den 9 februari 1946 eller den senare dag, till vilken länsstyrelsen jämlikt § 11 mantalsskrivningsförordningen medgivit anstånd med mantalslängdens avlämnande, överlämna samtliga honom tillhandakomna mantals- och folkräkningsuppgifter till pastor. Pastor har att förfara med uppgifterna i enlighet med de anvisningar statistiska centralbyrån meddelar.

11 §.

Skulle beträffande viss kommun eller del därav avvikelser från i denna förordning meddelad bestämmelse befinnas påkallad, äger länsstyrelsen efter statistiska centralbyråns hörande därom förordna samt meddela de ytterligare föreskrifter, som i samband därmed må finnas erforderliga.

12 §.

För städerna Stockholm och Göteborg gäller vad särskilt varder av Kungl. Maj:t stadgat.

Beträffande motiveringen för detta förslag, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Gällande bestämmelser rörande mantalsskrivningen finnas — bortsett från Stockholm och Göteborg, för vilka städer särskilda föreskrifter äro meddelade — i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning. Vissa stadganden av betydelse för mantalsskrivningen finnas jämväl i förordningen den 3 december 1915 angående kyrkoböckers förande.

I samband med mantalsskrivningen för år 1946 är en allmän folkräkning avsedd att verkställas med utgångspunkt från förhållandena vid slutet av år 1945. Med anledning härav har inom statistiska centralbyrån utarbetats förslag till förordning angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskriv-

ningen för år 1946. Det inom statistiska centralbyrån upprättade förslaget ligger till grund för det i propositionen framlagda förslaget.

Till stöd för sistnämnda förslag har *departementschefen* anfört följande:

»Såsom statistiska centralbyrån framhållit, erfordras i anledning av den föreslagna folkräkningen särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1946. Det av centralbyrån framlagda författningsförslaget överensstämmer till sina huvuddrag med de bestämmelser i ämnet, som utfärdades i anledning av 1940 års folkräkning. Vid höstens mantalsskrivning skall sålunda enligt förslaget skyldigheten att avlämna skriftliga mantalsuppgifter utsträckas även till allmoge och mindre skrivkunniga på landsbygden, vilka eljest enligt 1894 års mantalsskrivningsförfattning äga meddela sina uppgifter muntligen. Vidare skall den vid 1940 års folkräkning tillämpade anordningen med särskilda kommunala granskningsnämnder bibehållas. Medverkan av sådana nämnder har ansetts utgöra en viktig förutsättning för att folkräkningen skall kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt.

I fråga om bestridandet av kostnaderna för mantalsblanketternas tryckning avviker det av centralbyrån framlagda författningsförslaget från 1940 års författning i ämnet. Vid 1940 års folkräkning ålades kommunerna att föranstalta om att uppgiftsblanketter höllos tillgängliga, så att de lätt kunde anskaffas av de uppgiftspliktiga; mot bestridande av tryckningskostnaderna ägde kommun rekvrirera blanketter hos statistiska centralbyrån. Centralbyrån har ansett, att staten nu borde i likhet med vad som skedde vid 1920 och 1930 års folkräkningar tillhandahålla mantalsblanketterna kostnadsfritt. Ämbetsverket har utgått från att det skulle inverka gynnsamt på villigheten att lämna uppgifter, om blanketterna ställdes avgiftsfritt till förfogande, samtidigt som därmed erhöles större garanti för att det fastställda formuläret komme till användning.

Beträffande övriga föreslagna avvikelser från 1940 års förordning, vilka i huvudsak äro en följd av den uppläggning som förordats beträffande folkräkningen, får jag hänvisa till den i det föregående lämnade redogörelsen.

Jag kan i stort sett biträda det av centralbyrån framlagda författningsförslaget. Vad särskilt angår kostnaderna för tryckning av mantalsblanketterna vill jag erinra om att i propositionen angående omorganisation av folkbokföringen förutsatts, att tryckning av blanketter för mantalsskrivningen framdeles skall bekostas av statsverket. Jag har intet att erinra mot att så sker jämväl vid höstens mantalsskrivning. Utgifterna härför torde få bestridas från statistiska centralbyråns omkostnadsanslag.

Jämväl i övrigt kan jag i sak tillstyrka författningsförslaget, dock att 11 § torde böra avfattas i närmare överensstämmelse med motsvarande paragraf i 1940 års förordning. I övrigt har förslaget endast underkastats vissa formella jämkningar, för vilka särskild motivering icke torde vara påkallad.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

Utskottet.

Bevillningsutskottets betänkande nr 46.

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 299, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1946 i anledning av folkräkningen den 31 december 1945.

Stockholm den 24 maj 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Velande* och *Heüman*, samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Björklund, Sandberg, Orgård, Janson* i Frändesta, *Falk, Jonsson* i Skedsbygd, *Olofsson* i Höganäs, *Vigelsbo* och *Karlsson* i Granebo.
